

dñi nō auro, neq; gemmis & serico, sed linteamine puro obvolūtū sit, quanquam & hoc significet, quod ille in sindone munda inuoluit Iesum, qui pura mente eum suscepit. Hinc ecclesiæ mos obtinuit, ut sacrificium altaris, non in serico, neq; in panno tincto, sed in lino terreno celebretur, sicut corpus dñi est in sindone munda sepultum, iuxta quod in gestis pontificalibus à beato papa Siluestro legimus esse statutum. De monumento dñi ferunt, qui nostra ætate Hierosolymis Britāniam uenere, quod domus fuerit rotūda, de subiacente rupe excisa, tantæ altitudinis, ut intro consistens homo, uix manu extenta culmen possit attingere, qua habet introitum ab oriente, cui lapis ille magnus aduolutus atq; appositus est. In cuius monūmēti parte aquilonari sepulchrum ipsum, hoc est, locus dominici corporis, de eadē petra factus est, septem habens pedes longitudinis, trium uero palmarum mensura, cetero pauimento altius eminens. Qui uidelicet locus non desuper, sed à latere meridiano per totum patulus est, unde corpus inferebat: color autem eiusdem monumenti ac loculi, rubicūdo & albo dicitur esse permixtus.

FERIA QUINTA

Palmarum, in cœna dñi. Ioh. XIII.

In illo tempore Ante diem festū Paschæ, sciens Iesus quia uenit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad patrem. Et reli.

Pascha non (sicut quidam existimant) græcū nomen est, sed hebræum. Pascha transitus dicitur in

sua lingua, propterea quia tunc primum pascha celebravit populus domini, quando ex Aegypto fugientes, rubrum mare transierunt. Quae figura in Christo secundum ueritatem impleta est, cum per passionem suam transiret ex hoc mundo ad patrem. Ita nobis quoque transeundum est ex hoc mundo ad patrem, a temporalibus ad aeterna, ab iniquitate ad iustitiam, a deceptore diabolo ad saluatorem Christum. **Cum dilexisset suos qui erant in mundo, usque in finem dilexit eos.** Vnde ut ipsi de hoc ubi erant, ad suum caput, quod hinc transisset, eius dilectione transissent. In finem, id est, in aeternum dilexit eos. Vel in finem, in Christo: quia finis legis est Christus. **Et cenam iam factam.** Non ira debemus intelligere cenam factam, uel ut iam consumptam atque transactam. Adhuc enim cenabatur, cum dominus surrexit, & pedes lauit discipulis suis: nam postea iterum recubuit, & buccellam suo traditori dedit. **Cena dicta est iam parata conuiuantibus discipulis cum magistro, cum diabolus iam misisset in eum, ut traderet eum Iudas Simonis Scariothis.** Si quaeris quid missum sit in eum Iudae, hoc unum ut traderet eum. **Missio ista, spiritalis suggestio est:** non in aures corporales, sed in cor consentientis iniqua. Sicut enim bonas cogitationes benignus spiritus immittit, sic malas cogitationes malignus spiritus suggerit. Sed interest, quibusnam eorum mens humana consentiat, diuino auxilio uel deserta per meritum, uel adiuta per gratiam. **Sine fide dei proditor ad conuiuium non credens deum esse, quem tradere cogitabat, uidebatur & tolerabat, in eo, quae falli putabat, falsebatur, cuius malitia bonitas dei uidebatur ad salutem aliorum. Sciens quia omnia**

dedit ei pater in manus, ergo & ipsum traditorē.
 Nam si eum in manibus non haberet, non utiq; illo
 ueretur ut uellet. Sciebat enim dominus quid face-
 ret pro amicis, qui patienter utebatur inimicis. Sciēs
 etiam quia a deo erit, & ad deum vadit. Nec de-
 um, cū inde exiret, nec nos delerens, cū rediret. Sur-
git a cœna, & ponit uestimenta sua. Locutus
 euāgelista de tanta domini humilitate, pr:us eius cel-
 situdinem uoluit commendare. Ad hoc pertinet qđ
 ait: [Sciens quia omnia dedit ei pater in manus.] Nō
 dei domini, sed hominis serui impleuit officium. Tā-
 ta est quippe humanæ humilitatis utilitas, ut eā com-
 mendarēt suo exemplo etiā diuina sublimitas. [Sur-
 git a cœna,] deicēdit de cœlestibus. [Ponit uestimē-
 ta sua,] id est, semetipsum exinaniuit. Cum accepit
ser linteum, pr: cingit se, formam serui induens.
Mittit aquam in peluim, id est, fudit sanguinem
 suum in terram: ut mundaret in se credentium uesti-
 gia quæ terrenis peccatis sordida fuerant: & exterge-
 ret linteo, quo erat præcinctus, id est, corporis sui lin-
 teo quo erat præcinctus, purgaret: quia tota illa e-
 ius passio est purgatio. Dum formam serui accepit,
 nō quod habebat dimisit, sed quod non habebat, as-
 sumpsit. Uenit ergo ad Simonem Petrum.
 Non ita intelligendum est, quasi aliorum pedibus la-
 uatis uenisset ad primum apostolū: sed quia inde pri-
 mū cœpit, ideo expauescit Petrus, ut dei filius ei pe-
 des lauaret, dominus seruo, deus homini. Quando er-
 go pedes discipulorū lauare cœpit, uenit ad eū, a quo
 cœpit, id est, ad Petrum. Et tūc Petrus (quod etiā qui-
 libet eorum expauesset) expauit, atq; ait: Dne tu mi-
bilis uas pedes: Tu deus, ego homo: tu dominus,

ego seruus: tu redemptor, ego peccator. **Respondit**
Jesus: 7 dicit ei: Quid ego facio, tu nescis mo-
do, scies aut postea. Huius facti mysterium necdum
 intelligis, sed postea intelliges. **Quia si teno laue-**
ro, non habebis partem mecum. Dixit Petrus: Non
 lauabis mihi pedes in aeternum. **I** Aeternum, pro nun-
 quam posuit: sed territus responsione domini, dixit. **Domine,**
 non tantum pedes, sed & manus & caput. **Q**uan-
 do quidem sic minaris lauanda tibi mea membra, non
 solum ima non subtraho, uerum etiam prima substerno.
 Ne mihi neques capiendam tecum partem, nullam tibi
 nego abluendam mei corporis partem. **R**espondit ei
Jesus: Qui lotus est, non habet opus nisi pedes lau-
are, sed est mundus totus. **Q**uomodo totus est mun-
 dus, & utique ramentum pedes eius lauandi sunt, nisi quia mun-
 dus est in lauacro sancti baptismatis. In baptismo namque
 que donantur nobis omnia delicta. Sed sicut pes, qui ter-
 ram calcatur, non potest absque sordibus esse, sic nemo po-
 test uiuere sine peccatis, pro quibus quotidie oramus:
Dimitte nobis debita nostra. **I**tem: puluere terrene habitacionis
 homo sordidatus, necesse habet iterum lauari per gratiam
 diuinae pietatis, licet prius eadem gratia esset totus mundatus,
 apostolo Iohanne attestare: Si dixerimus quia peccatum non habemus,
 nos ipsos decipimus, & ueritas in nobis non est. Quotidie
 igitur pedes lauat nobis, qui interpellat pro nobis:
 & quotidie nos habere opus, ut pedes lauemus, in ipsa
 oratione dominica confitemur, cum dicimus: **D**imitte
 nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus
 nostris. **E**t vos mundi estis, sed non omnes. **Q**uod euangelista sequentibus uerbis exponit,
 ideo transcamus ad caetera. **P**ostquam ergo lauit

pedes eorum. Id est, impleta redemptionis nostre purgatione, per sanguinis sui effusione: accepit uestimenta sua, tertio die de sepulchro resurgens, & eodē corpore, q̄ moriebat in cruce, immortalis factus est & uestitus. **Et cum recubuisset**, hoc est, iterum ascendit in cælum, in dexteram dei sedens, & in maiestate paternæ diuinitatis recumbens, unde iterum uenturus est iudicare uiuos & mortuos. Sequitur em̄: **Dixit eis: Scitis quid fecerim uobis?** Hoc em̄ ait, quod ante promiserat, dum Petro apostolo respondit: [Quod ego facio, tu nescis modo, scies autē postea.] Nunc est illud ante promissum. **Uos uocatis me, magister et domine, et bene dicitis.** Vtique quia uerum dicitis. **Sum etenim.** Non arrogantæ typo, sed ueritatis obsequio dixit. **Sic ergo ego laui uestros pedes dominus et magister, et uos debetis alter alterius lauare pedes.** Si ego deus & dominus dimisi uobis peccata uestra, & uos debetis alter alterius peccata dimittere. **Et hoc est quod** Apostolus ait: Donantes uobismet ipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam, sicut dominus donauit nobis, ira & uos inuicem. Itaque nobis delicta donemus, & pro nostris delictis inuicem oremus, atq; ita quodammodo inuicem pedes nostros lauemus. Licet hoc corporaliter charitatis officio & humilitatis exemplo aliquibus utiliter facere placeat, tamen spiritualiter in corde omnibus agendum est, ut debita nostra inuicem dimittamus nobis, sicut à deo nobis debita nostra dimitti deprecamur. Sequitur. **Amen amen dico uobis, nō est seruus maior domino suo, neq; apostolus maior eo qui misit illum.** **Si hæc scitis, beati eritis, si fecerit-**

tis ea. Hoc ideo dixit, quia lauerat pedes discipulo-
rum, magister humilitatis, ut uerbo & exemplo eos in-
strueret in charitatis officio. Non de omnibus vo-
bis id est, nō oēs uos beatos dico. Ego scio quos
elegerim ad hanc beatitudinem, ut meorum sequa-
ces preceptorum. Sed ut impleatur scriptura:

psalm. 40

Qui manducat panem mecum, leuabit contra
me calcaneum suum, id est, calcabit me. Manducat
panem, non ad salutem sibi, sed ad poenam: quia mā-
ducauit, ut lateret proditor, non ut proficeret ama-
tor. Quid est quod alio loco dixit, Nōne uos duode-

Johan. 6.

cim elegi, & unus ex uobis diabolus est? & hic dicit, illi
[Ego scio quos elegerim.] Electus est enim ille Iu-
das, non ad beatitudinem, sed ad perditionis perfidi-
am: ob salutem mundi, nō suam: quia dictum est de
eo: Melius esset homini illi, si nō fuisset natus. Isti ue-
ro, de quibus modo dixit, [Ego scio quos elegerim,] non
ad beatitudinem æternæ gloriæ electi sunt. Amo-
do dico uobis (inquit) priusquam fiat, ut cre-
datis cum factum fuerit, quia ego sum. Id est,
ego sum de quo illa scriptura præcessit, ubi dictū est

psalm. 40

[Qui manducat mecum panem, leuabit super me calcaneum.
Qui accipit si quem misero, me acci-
pit. Qui autē me accipit, accipit eum qui me
misit. Cum hæc dicebat, non unitatem naturæ diui-
sit, sed mittentis auctoritatem ostendit. Sic utiq; unusquisq;
eum, qui est missus accipiat, ut in illo, eum qui
misit, accipiat, uel attendat. Si ergo attendas Christū
in patre, inuenies discipuli præceptorem: si autem atten-
tēdas patrem in filio, inuenies unigeniti genitorum
ac sic in eo, qui missus est, siue ullo accipit errore mi-
tentem. Cum hęc dixisset Iesus, turbatus est

Spiritu, & protestatus est, & dixit: Amē amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me. Turbatus enim imminens passio, & periculum proximū, & traditoris impendens manus, cuius fuerat præcognitus animus. Turbatus est itaque spiritu, tanto sceleris traditoris. Turbata est in eo nostra infirmitas, non sua potestas. Sicut pro nobis passus est, ita pro nobis turbatus est. Qui ergo potestate mortuus est, potestate turbatus est, ne nostra perturbatio in desperationem cadat, sed in miseratiōe proximorum una poenitentia peccatorum uel nostrorū auertatur: quæ illius perturbatio, nostra est cōsolatio. [Amen amē dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me.] Vnus numero, non merito: specie, non uirtute: commixtione corporali, non uinculo spiritali: carnis adiunctione, non cordis socius unitate. Quid est ex uobis, nisi ex uobis iturus est qui tradet me? Aspiciēbant ergo aduicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Sic quippe in eis erat erga magistrum iuum pia charitas, ut tamen eos humana alterum de altero stimularēt infirmitas, Nota fuit unicuique sua conscientia, sed alterius incognita. Erat autem recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Quod dixerat in sinu, paulo post dicit super pectus Iesu: ipse est Iohannes, cuius est hoc euangelium, sicut postea manifestatur. Erat enim hæc eorum consuetudo, qui sacras nobis literas ministrarunt, ut quando ab aliquo eorum diuina narrabatur historia, cum ad seipsum ueniret, tanquam de alio loqueretur: & sic se inferret ordinationi narrationis suæ tanquam rerum gestarum scriptor, non tanquam ipsius sui prædicator. Ho. Scis

& beatus Moyses, ita de seipso, tanquam de alio cum
 etā narrauit. Diligebat non prae omnibus unum, sed
 quiddam in eo dilexit, quod in alijs non dilexit, i. ut
 pace transiret ex hac uita, non per passionem finire e
 hanc uitam. In sinu Iesu, i. in secreto, de quo illud mi
 rabile, & in omnibus seculis inauditum cruciatus sa
 cramentum. In principio erat uerbum, & uerbum erat
 apud deum, & deus erat uerbum. **Innuit autem**
huic Simon Petrus, & dicit ei. Innuendo dicit,
 non loquendo: significando, non sonando. Quid di
 cit innuendo: **Quis est de quod**
cit: Hæc uerba Petrus innuit, nō sono uocis, sed mo
 tu corporis dixit. **Itaq; cum recubisset ille su**
pra pectus Iesu. Hic est utiq; pectoris sinus sapi
 entiae secretū. **Dicit ei: Domine quis ē?** **Respo**
dit ei Iesus: Cui ego intinctum panem por
rexero. Et cum intinxisset panem, dedit Iudæ Simo
 nis Scariothis. Et post panem, tūc introiit in illū sa
 tanas.] **Expresus est traditor,** nudata sunt latebrae
 tenebrarum. Bonum est quod accepit, sed malo suo
 accepit: quia male bonum malus accepit. **Hic cū do**
cetur, quā diligēter nobis cauendum sit male acci
 pere bonum. **Mulum quippe interest,** nō quid acci
 piat, sed q̄s accipiat: nec quale sit quod dat, sed qua
 lis sit ipse cui datur. **Intrauit ergo post hunc panem**
faranas in domini traditorem, ut sibi iam traditum
 plenius possideret, in quem prius intrauerat, ut deci
 peret. **Auxit enim peccatum traditiōis,** præsumptio
 sacramenti: cū homini ingrato intrasset panis in uen
 trem, hostis in mentem. **Fortassis ergo panis iniuncti**
illius significās fictionem, qui fictis ad cœnam uenit
 amic⁹, & falsus ad magistrū uadit discipulus. **Quod**

facis, fac citius. Nō præcepit facinus, sed prædixit Iudæ malum, nobis bonum. Quid em̄ Iudæ peius, & qd nobis melius, quā traditus ē Christus ab illo utilis? Hoc ē, plus paratus ad passionē, quā iratus ad uindictam. Non tam ad perniciem perfidi sæuendo dixit, q̄ ad salutem fidelium festinādo. [Quod facis, fac citius.] Non q̄ in tua potestate est quem tradas, sed quia hoc uult qui omnia potest. **Hoc autē nemo sciuit discumbentium, ad quid dixerit ei.** Quidam em̄ putabant, quia loculos habebat Iudas, quia dixit ei Iesus: Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis ut aliquid daret.] Habebat ergo dominus loculos, etiam fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & alijs indigentibus tribuebat. Tunc primum ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, ut intelligeremus, quod præcepit nō cogitandū esse de crastino, nec ad hoc fuisse p̄ceptum, ne quid pecuniæ seruetur à sanctis, sed ne deo pro ista seruiatur. **Cum ergo accepisset ille buccellam, eriuit continuo.** Erat autem nox. Erat enim nox, quia exiit filius tenebrarum. Exiuit ergo ad suæ perditionis ministerium, & ad nostræ salutis dispensationem: non nostræ salutis consideratione, sed suæ negotiationis intentione. Hinc impletur quod Psalmista ait: **Dies dieci eructat uerbum,** id est, **Psalm. 118**
CHRISTVS discipulis promebat uerbum salutis. Er nox nocti indicat scientiam, id est, Iudas Iudæis proditoris malitiam ostendit. Nunc maiori intentione uerba domini considerata sunt, quæ ipsa nocte ante traditionis horam discipulis singulariter loquebatur, profundissima sunt in mysterijs. Ideo ubi multum laboraturus est disputator, nō remissus

debet esse auditor. Alius considerata sunt altissimi dicta, qui occultat, ut quæramus: & manifestat, ut inueniamus. Ipse est qui claudit, & aperit: claudit, ut quæramus: aperit, ut inueniamus: ut in quibus fructum accipiat sudoris sui, & largitor laudem & gratiam bonitatis suæ habeat. **Et dicit Iesus: Hunc clarificatus est filius hominis, et deus clarificatus est in eo.** Hic aliquid magnū significat in hac clarificatione. Exiuit Iudas, & clarificatus est Iesus: exiuit filius perditionis, & clarificatus est filius hominis. Exeunte itaque in mundo omnes mundi remanserunt, & cum suo mundatore remanserunt. Tale aliquid erit, cum uictus à Christo trāseat hic mundus cū zizanijs à tritico separatis, iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui. De hac clarificatione futura sanctorum locuturus, uerbo præteriti temporis usus est. Quod enim futurū in sanctis est, hoc in predestinatione dei factum esse dicitur. **Hunc clarificatus est filius hominis.** Tanquam diceret: Ecce in illa mea clarificatione quid erit, ubi malorum nullus erit, ubi bonorum nullus perit: Sic autem nō est dictum: nunc significatus est filius hominis significatione, quemadmodum non est dictum: petra significabat Christum, sed petra erat Christus. Cum autē dixisset, [Nunc clarificatus est filius hominis,] adiūxit: **Et deus clarificatus est in eo.** Est enim clarificatio filij hominis, ut deus clarificet in eo. Non enim ipse in seipso, sed deus in illo clarificatur, tunc & illum deus in se clarificat. Denique tanquam ista exponēs adiungit, & dicit: **Si deus clarificatus est in eo, & deus clarificauit eum in se in ipso.** Hoc est, si deus clarificatus est in eo, qui nō uenit sa-

cere uoluntatem suam, sed uoluntatem eius qui misit eum, & deus clarificauit eum in semetipso. **Vi** natura humana, in qua est filius hominis, quae a uerbo aeterno suscepta est, etiam immortalitate aeternitate donetur. **Et continuo, inquit, clarificabit eum.** Resurrectione scilicet sua: non sicut nostra in fine seculi, sed continuo futura.

PASSIO DOMINI

nostri Iesu Christi secundum Iohannem. **Feria sexta Parasceues. Ioh. XVIII.**

In illo tempore Egressus Iesus cum discipulis suis transtorrentem Cedron. Et rel.

K **E**s **g**enitiuus pluralis est in graeco, quod potest latine cedrorum dici. **T**unc appropinquauit tempus, de quo Psalmista legitur: **De torrente in uia biber, id est, in uia huius uitae de torrente passionis bibit, propterea exaltabit caput.** quod Apostolus ita exposuit: **Christus obediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & *Philip. 2.*** deus exaltauit illum. **Ubi erat hortus, in quem introiit ipse, et discipuli eius.** Bene in horto miseriae nostrae comprehensus est, ut nos in hortum beatitudinis suae induceret. **Igitur in horto deliciarum, id est, in paradiso primus pater humani generis peccauit, & inde eiectus est in hanc uallem lachrymarum. Ideo Christus secundus Adam se in horto compre-**